

LEDARE

Ledare: Johanssons energivals

PUBLICERAD 2007-10-18

UTVALD LÄSNING I DIN MEJLBOX

Skaffa nyhetsbrev

DN:s chefredaktör Peter Wolodarski väljer ut veckans mest läsvärda artiklar.

Tjugosju år efter folkomröstningen om kärnkraft skanderar Volvos koncernledning: Vad ska gå? Ringhals 2. Vad ska in? Sol och vind.

Leif Johansson är sannerligen en överraskningarnas man. I fjol skrev han under en rapport med statsminister Göran Persson om att Sverige helt borde sluta med att använda olja. Häromdagen meddelade han att Volvokoncernen slutar köpa el från svensk kärnkraft. Låt oss i båda fallen utgå ifrån att motiveringarna, hänsyn till miljön, också bildar de verkliga motiven (att Volvo får stora pengar i särskilt utvecklingsstöd från gamla och nya regeringen, nu med centerledaren som näringsminister, hör alltså inte hit).

Volvo anser sig göra ett miljöpolitiskt ställningstagande. Det innebär att Volvoledningen handlar så som den anser att hela samhället borde göra. Leif Johansson kommer rimligen att begära i Svenskt Näringslivs arbetsutskott, där han är ledamot, att Svenskt Näringsliv övergår till att kräva nedläggning av svensk kärnkraft. I konsekvensens namn borde övriga delar av svenskt näringsliv sluta köpa lastbilar som drivs med olja. Omöjligt? Inte mer omöjligt än att genast, liksom Volvo, avstå från de drygt 40 procent av svensk elproduktion som kommer från kärnkraften.

Men, nu börjar det bli snurrigt: samtidigt som Leif Johansson meddelar att Volvo som ett miljöföredöme avstår från kärnkraftsel (hur man nu ska kunna skilja mellan olika sorters el i det nordiska kraftnätet), säger han att han själv gärna skulle se en utbyggnad av svensk kärnkraft. Den logiken klarar nog inte ett älgtest, utan att välta.

Inge Horkeby, miljöchef på Volvo, förklarar Volvos beslut med att "kärnkraft platsar inte på Volvos lista över förnyelsebar energi". Jaha, så tänkande har för Volvos del ersatts med en "lista". Finns dieselbränsle med på listan över "förnyelsebar energi"? Miljöeffekterna i dag av Volvos lastbilar är förstås betydligt större än miljöpåverkan från produktionen av lastbilarna. Och morgondagens lösning, bränsleceller, kräver rik tillgång på elenergi.

Tidsaspekten är dock viktig att föra in. Horkebys argument är att bränslet för kärnkraftverk inte räcker för evig tid, till skillnad

från vind och sol (nå, solen är inte heller evig och när solen dör har vi ingen nytta av vind). Hur är det nu med detta?

Uranreservernas storlek finns väl analyserad, bland annat av Internationella Atomenergiorganet, IAEA. Slutsatsen är entydig: det finns ingen praktisk begränsning i tillgången på uran. Även om vi skulle utgå från oförändrad teknologi räcker tillgångarna i uppåt 1 000 år. Men teknologin kommer att förändras. Nya, säkrare och mer ekonomiska typer av breeder-reaktorer, som utnyttjar 60–70 gånger mer av energiinnehållet hos uran, kommer att finnas tillgängliga inom 100 år.

Jämfört med exploateringen av olja och kol har uran prospekterats i ytterst liten utsträckning än så länge. Energiinnehållet i en viss volym uran är ungefär en miljon gånger större än i motsvarande volym olja, gas och kol. Detta innebär med stor sannolikhet att det totala energihållet från uran i jordskorpan är flera gånger större än energiinnehållet hos alla fossila bränslen tillsammans.

En viktig faktor är att kärnkraftverk är praktiskt taget immuna mot prisökningar. Kapitalkostnaden är den helt dominerande i fråga om kärnkraft, inte bränslet. Det förhåller sig tvärtom för olja, kol och gas. En tiodubbling av priset på uranmalm skulle inte addera mer än 2–3 procent till kärnkraftens totala kostnader. Det är därför mycket lätt att i fråga om uran gå upp till det pris som behövs för att motivera öppnande av nya gruvor. Det är också värt att notera att över 50 procent av produktionen av uran sker i Kanada och Australien, två stabila demokratier. OECD-ländernas andel av kända uranreserver ligger kring 40 procent, av kända oljereserver kring 7 procent.

Hur det går med evigheten, i fråga om energislag, är rimligen mindre akut än hur det går de närmaste 100–200 åren. Vi har, som fredspristagaren Al Gore framhåller, en ”klimatkris”. Kris innebär att motåtgärder brådskar. Det som gör problemet så stort är att världen skulle behöva reducera koldioxidutsläppen med åtminstone 80 procent på några få årtionden, för att stoppa ökningen av CO₂ i atmosfären. Detta ska ske samtidigt som Kina och Indien, med cirka en tredjedel av jordens befolkning, behöver få sina ekonomier att växa med cirka 8 procent per år.

Uppgiften är enorm. Den kräver att vi utnyttjar alla tillgängliga tekniska alternativ för att undvika ytterligare utsläpp av koldioxid. Kärnkraften, inklusive hela dess bränslekedja från gruva till slutförvaring, har samma låga utsläpp av växthusgaser som vind- och solkraft. Till skillnad från vind kan den användas som baskraft. Till skillnad från sol, än så länge, har den ett acceptabelt pris.

Men Volvos koncernledning kanske har hoppat över de närmaste 100 åren.

Hans Bergström är docent i statsvetenskap,

fd chefredaktör och fristående kolumnist

i Dagens Nyheter.

TEXT

